

Čís. 11011.

Pojišťovací smlouva.

Ujednáno-li, že se pojištění uzavírá na určitou řadu let od určitého dne k určitému dni, platí tato ujednaná pojišťovací doba, třebas dodatečným ujednáním byl pozmeněn pojistný rok (změnou splatnosti premií).

Byl-li, třebas jen mlčky, smluven určitý způsob placení premií (placení k poukazu pojišťovatele jím zasílanými složenkami), bylo na pojišťovateli, by se podle toho zachoval. Opomenul-li tak učiniti, nemůže nepříznivé následky tohoto opomenutí přesunouti na pojistníka a vytýkati mu prodlení v placení premie proto, že ji včas její dospělosti pojišťovateli nezaslal.

Platí-li dlužník na poukaz věřitele složenkou, nejde o dluh přínosný, nýbrž o dluh odnosný, a má se věc tak, jakoby dlužník platil jinému zmocněnci věřitelovu.

(Rozh. ze dne 19. září 1931, Rv I 1276/30.)

Manžel žalobkyně byl pojištěn u žalované pojišťovny proti následkům úrazu na dobu od 1. července 1919 do 1. července 1929. Pojistné bylo platiti podle pojišťovacích podmínek v celoročních splátkách předem dne 1. července každého roku; napotom byla splatnost premií přeložena na den 1. ledna každého roku. Manžel žalobkyně utrpěl smrtelný úraz dne 30. dubna 1929. Proti žalobě o vyplacení pojistného namítla žalovaná pojišťovna, že pojišťovací doba uplynula již dne 31. prosince 1928, takže smrtelný úraz manžela žalobkyně, který se udál 30. dubna 1929, není událostí podléhající pojištění, a, i kdyby pojištění ještě v době úrazu, jak tvrdí žalobkyně, trvalo, bylo by z toho důvodu, že pojistná premie za první pololetí 1929 nebyla vůbec zaplacená, přerušeno v ten smysl, že pojištěnec neměl by nároku na vyplacení pojistného peníze za úraz nastavší v době, kdy byl se splatnou premií v prodlení. **Procesní soud prvního státního soudu v Praze** uznal podle žaloby. **Důvody:** Soudu je řešiti především otázku, zda pojišťovací smlouva trvala ještě v době úrazu, t. j. zda končila její platnost dnem 1. července 1929, či zda končila již dnem 1. ledna 1929. Žalovaná strana sice tvrdí, že, anaskadence premií byla v dodatku ke smlouvě položena zpět z 1. července na 1. leden, tedy posunuta nazpět o šest měsíců, byla tím změněna též pojistná období, která se pak místo od 1. července do 1. července počítala od 1. ledna do 1. ledna, a zánik pojištění v důsledku toho nastal dnem 1. ledna 1929, t. j. o šest měsíců dříve, než jak bylo sjednáno v původní smlouvě. V tomto smyslu poznamenala si žalovaná pojišťovna, jak uvedl svědek Ludvík S., zánik smlouvy již ke dni 1. ledna 1929, a to již v srpnu 1928. To, že žalovaná strana sama udala pojištěnci dopisy ze dne 24. února 1928 a ze dne 1. srpna 1928, den 1. července 1929 jako konec smluvní doby, vysvětluje svědek S. omylem, který se sběhl při koncipování dopisu a který byl napraven tím, že žalovaná v srpnu 1928 přeškrtnula ve svém průklepu slovo »Juli« a nahra-

dila jej slovem »Jänner«, aniž byl však o tom pojištěnec vyrozuměn. Soud však, vycházející z názoru, že nelze míti za to, že se tak podstatný kus pojišťovací smlouvy, jako je smluvní doba, rozuměl sám sebou, aniž by bylo třeba *verbis expressis* se o něm zmíniti, jak se v souzeném případě mělo státi v dodatku ke smlouvě proto, že podle tvrzení žalované strany měla jí býti smluvní doba původně na deset let ujednaná zkrácena na 9½ leta, nabytí přesvědčení, že šlo o jednostranné opatření žalované pojišťovny rázu čistě vnitřního, které odpůrci nebylo sděleno, a nemůže ho proto také nikterak vázati, poněvadž souhlas k tomu nikdy nedal (§ 869 obč. zák.). Pokud se týče otázky způsobu placení premií, tvrdí strana žalující, že pojistné bylo žalovanou společností od pojištěnce každoročně vybíráno, kterýžto zvyk zachovávala žalovaná po celou dobu trvání pojišťovací smlouvy, a byla tudíž také povinna i poslední premii dne 1. ledna 1929 splatnou vybrati od pojištěnce. Z výpovědi svědka S-a zjistil soud, že manžel žalobkyně premie až do roku 1928 osobně vůbec neplatil, poněvadž šlo o souborné úrazové pojištění zaměstnanců »Společnosti pro vyšetřování parních kotlů«, k němuž se jednotliví zaměstnanci, mezi nimi i manžel žalobkyně, připojovali s individuálním připojištěním, společnost pak sama poukazovala žalované pojišťovně nejen pojistné ze souborného pojištění, nýbrž i pojistné z jednotlivých připojištění zaměstnanců, toto vždy po dojití seznamu splatných premií od pojišťovny, kterýžto seznam byl každoročně »společnosti pro zkoušení kotlů« zasilán. Ke konci roku 1927 vypověděla společnost pro zkoušení kotlů celou soubornou úrazovou pojistku u žalované pojišťovny dopisem ze dne 18. listopadu 1927. Jednotlivá připojištění pro případ trvalé invalidity a případ smrti nebyla tím však dotčena a trvala dále; odpadlo ovšem každoroční zasilání seznamu splatných premií z těchto připojištění společnosti a žalovaná pojišťovna vyzvala na počátku roku 1928 manžela žalobkyně přímo k zaplacení pojistného na jeho připojištění, zaslavši mu zároveň složenku poštovního šekového úřadu. Na základě svědecké výpovědi Ludvíka S-a dospěl soud k přesvědčení, že, třebaže v § 8 všeob. pojišť. podmínek jest stanoveno, že k upomínce nebo k vybídce není pojišťovna povinna, na čemž nemění nic opačný skutečný zvyk orgánu pojišťovny, v souzeném případě šlo o smluvený způsob vybírání premií, o dluh výběrný, neboť žalovaná pojišťovna zakročovala po celou dobu trvání sporné smlouvy o placení pojistného každoročně sama, ať již ve formě pravidelně, třebaže ku příkazu předkládaného seznamu splatných premií, či přímou výzvou pojištěnce se zasláním složenky ku zaplacení premie, jak se stalo po vypovědění souborného pojištění v roce 1928 a jak se také mělo státi v roce 1929 podle výslovného ustanovení § 24 zák. čís. 501 říš. zák. z roku 1917. O d v o l a c í s o u d napadený rozsudek potvrdil. D ů v o d y: Svědeckou výpověď Ludvíka S-a vyložil si první soud úplně správně. Luštění otázky, zda a pokud připojištění manžela žalobkyně bylo akcesorním pojištěním vedle kolektivního pojištění jeho zaměstnavatelky, by věc uvádělo na nesprávnou cestu. Podle obsahu pojišťovací smlouvy i připojištění bylo úplně samostatnou smlouvou, a správně pochopil soud první stolice

věc, řeše předem otázku, zda pojišťovací smlouva trvala ještě v době úrazu, či zda její platnost skončila již dnem 31. prosince 1928, pokud se týče jak se v pojišťovací polici uvádí 1. ledna, pokud se týče 1. července. Jest pravda, jak tvrdila žalovaná, že dodatkem, kterým pozměněna byla splatnost premií (místo 1. července 1. leden toho kterého roku) byl i pojistný rok pozměněn (§ 23 odst. (4) poj. zák.), ale to nemá a nemělo vliv na dobu trvání pojištění, a právem proto prvý soud prohlásil, že opatření, kterým byl v knihách žalované společnosti jako konec celkové pojišťovací doby uveden den 31. prosince 1928, bylo jen jednostranným opatřením žalované strany, nemajícím význam pro odpůrce. Byloť v pojišťovací polici výslovně smluveno, že se pojištění uzavírá na deset let, a to od 1. července 1919 do 1. července 1929, a na tom nebylo dodatkem ze dne 24. ledna (28. ledna 1921) nic měněno. Nelze také seznati, proč by se tímto dodatkem byla měla celková pojišťovací doba o půl roku zkrátiti, a proč ne o půl roku, t. j. do 1. ledna 1930 prodloužiti. Celková doba pojišťovací zůstala proto nezměněna a pojištění trvalo do 1. července 1929, to tím spíše, an zesnulý byl k svému dotazu ze dne 22. února 1928 dopisem žalované strany ze dne 24. února 1928 výslovně o tom zpraven, že pojištění dospívá ke konci 1. července 1929, a, vypověděv pak dopisem ze dne 26. července 1928 smlouvu, byl opětně žalobkyní zpraven dopisem ze dne 1. srpna 1928, že si výpověď pro červenec 1929 zaznamenala. Jest-li svědek Ludvík S., nehledíc k tomu, že si žalobkyně za případný svůj omyl Ludvíkem S-em tvrzený musí zodpovídati sama, seznal, že se to stalo omylem, není to rozhodné. Rozhodné jest, že musel připustiti, že si pozměnu o době skončení smlouvy u žalované provedli interně, nic o tom pojistníku neoznámivše, a proto právem dospěl prvý soud k přesvědčení, že, ana při této dvoustranné smlouvě nedala pojištěná strana svolení ke změně tak podstatného kusu smlouvy, jako je doba celkového jejího trvání, a to ani výslovně (§§ 861, 864, 869 obč. zák.), ani činem konkludentním (§ 863 obč. zák.), změna smlouvy nenastala (§§ 861 a 869 obč. zák.), žalovaná jest vázána ze smlouvy, i pro zbytek smluvního údobí od 1. ledna do 1. července 1929. Výklad ten jest jasný. a jasné jest i stanovisko prvního soudu z toho plynoucí, takže nelze prvnímu soudu vytýkati, že sdostatek podle § 914 obč. zák. nepřihlédl k vypátrání pravé vůle strany. Pro stanovisko žalované lze ovšem uvést, že podle § 23 odst. (4) poj. zák. čas smluvené splatnosti premií posunut byl z prvního července na 1. ledna a že spadl v jedno s počátkem ročních pojišťovacích období, a stanovisku tomu jest na podporu i znění dodatku (. . . . wird die Premienfälligkeit vom ersten Siebenten auf den ersten Ersten eines jeden Versicherungsjahres verlegt«). Ale, jak již řečeno, to vše nemohlo změniti celkovou dobu trvání smlouvy a není to na závadu požadavku žalobkyně, by smlouva byla i na posledního půl roku dodržena, a žalované, by jí za to byla zaplacená premie. To tím spíše, ana si žalovaná sama dala již jednou zaplatiti premii za část pojišťovacího ročního období, t. j. od 1. července 1921 do 1. ledna 1922. Část výpovědi Ludvíka S-a, týkající se způsobu placení pojistného, zhodnocena byla prvním

soudem úplně správně a došel soud první stolice k správnému přesvědčení, že šlo o smluvený způsob vybírání premií. Správně také odůvodnil to poukazem k tomu, že žalovaná po celou dobu trvání pojišťovací smlouvy sama o placení premií zakročovala, ať již po dobu společného připojišťování s kolektivním pojišťováním, nebo v roce 1928 u pojistníka přímo. Jest lhostejno, zda to žalovaná tvrdila, čili nic, ano jde o závěr soudu, a to úplně správný, neboť v tomto případě došlo k této úpravě vybírání premií několikaletou zvyklostí konkludentně. Svědek Ludvík S. to také správně vystihl, seznáv, že F. dal příkaz hned z počátku pojištění, by premie byly u jeho zaměstnavatelky »vybírány«, a dodal, že tento způsob »vybírání« nebyl nikdy pozměněn. Pokud by žalovaná v tomto směru poukazem na seznání Ludvíka S-a, že premie nebyla nikdy u pojistníka vybírána poslem, viděla rozpor se spisy, není v právu. Mohlo jíti nanejvýše o nesprávné hodnocení důkazů, jehož tu však, jak řečeno, není, neboť vybírání nemuselo se státi poslem, nýbrž mohlo se státi i jiným způsobem, při čemž si je žalovaná strana dodáváním složných lístků jen sama usnadňovala. Ana jinak tato výtku nesprávného zhodnocení důkazů není odůvodněna, může soud odvolací zjištění nalézacího soudu vzít za podklad také svého rozhodnutí. Pokud jde o výtku nesprávného právního posouzení věci, bylo k tomu již shora sdostatek poukázáno, že a proč přesunem splatnosti premií z 1. července na 1. leden toho kterého roku nebyla celková pojišťovací smlouva zkrácena o období od 1. ledna do 1. července 1929, a jest se jenom obíratí otázkou, zdali nezaplacením premie za tuto dobu nezaniklo pojištění. Otázka tato zase jednak souvisí s otázkou, zda šlo o vybírání či zasílání premií, o dluh odnosný (výběrný), či přínosný, a jednak kdyby i šlo o dluh přínosný, zda se neodvedením premie, prodlením pojištěnce s placením nedostalo pojišťovatelce práva považovati smlouvu za zrušenou (§ 9 poslední odstavec všeob. poj. podm.). Otázka tato padá tím, že soud první stolice správně zjistil a dolíčil, a lze s ním souhlasiti, že a proč šlo o dluh odnosný, a nelze tedy o samočinném zániku povinnosti pojišťovatelky prodlením pojistníkovým vůbec mluvíti. Ale, i kdyby toho nebylo a šlo by o dluh přínosný, nebylo by lze mluvíti o zániku náhradní povinnosti pojišťovatelky zánikem smlouvy. Žalovaná jako pojišťovatelka pojala sice do § 9 odst. 4 ustanovení, že není povinna k upomínce nebo k vybídce prodlévajícího pojistníka. Ale žalovaná, jak zjistiti lze z výpovědi Ludvíka S-a, nejen neposlala pro zbytek pojišťovacího období v roce 1929 pojistníku složný lístek, poněvadž jej již nevedla v evidenci, ale ani netvrdí, tím méně dokazuje, že ho upomínala, ale to by byla — i kdyby nešlo ve skutečnosti o odnosný dluh, musela učiniti, neboť to imperativně nařizuje § 29 (1) odst. poj. zák., a tento nutící předpis nelze v neprospěch pojištěnce změnit ani úmluvou (§ 42 poj. zák.). Jest tedy žalovaná povinna k náhradě, ovšem má navzájem právo sraziti si pojistné za dobu od 1. ledna do 1. července 1929 (§ 9 odst. (2) vš. poj. podm.), jí ostatně žalobkyní nabídnuté.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Nedůvodné jsou výtky, jež činí dovolání napadenému rozsudku s hlediska dovolacího důvodu § 503 čis. 4 c. ř. s. Že se úraz, jenž se stal dne 30. dubna 1929, přihodil ještě za pojistné doby, pokud se týče, že pojistná doba uplynula teprve dnem 30. června 1929, bylo případně doličeno oběma nižšími soudy, a stačí dovolání v této příčině odkázati na příslušné důvody napadeného rozsudku, to tím spíše, ano se dovolání ani nepokouší o to, by vyvrátilo jejich správnost. Ale dovolání ani jinak neobstojí. Premie jest ovšem podle § 24 zákona o pojišťovací smlouvě ze dne 23. prosince 1917, čis. 501 ř. zák. dluhem přínosným, a jest proto na pojistníku, by splatnost premií vedl v patrnosti a dospělou premii zaslal pojišťovateli na vlastní útraty a nebezpečí. Ale v souzeném případě jest zjištěno, že žalovaná pojišťovna od počátku pojištění, od roku 1919, na přání, pokud se týče k příkazu pojistníka (bod 17 pojišťovacího návrhu ze dne 23. června 1919, k němuž odkazuje samo dovolání) vybírala premie u pojistníkovy zaměstnavatelky, společnosti pro vyšetřování parních kotlů, tím způsobem, že jí posílala seznam splatných premií a složní listky poštovního šekového úřadu. Vedla tudíž dospělost premií v patrnosti sama pojišťovna a neměl to na starosti pojistník. Tento stav trval až do konce roku 1927, kdy vypověděla řečená společnost soubornou úrazovou pojistku u žalované pojišťovny, a byl pak pojistník dopisy ze dne 9. ledna a 1. února a 16. února 1928 žalovanou pojišťovnou upozorněn, že další premie dospěla k 1. lednu 1928 částkou 126 Kč a požádán, by premii zaplatil použitím přiložené složenky. Vedla tudíž žalovaná pojišťovna dospělost premií i nadále v patrnosti a mohl pojistník právem spoléhati na to, že se tak stane i v roce 1929, t. j., že i v tomto roce bude u něho vybrána premie tím způsobem, že bude na její dospělost upozorněn a že mu bude zaslán složní listek, by mohl premii zaplatiti na konto žalované pojišťovny u poštovního šekového úřadu, jak se až dosud dalo. Odporovalo by poctivosti a důvěře (srovnej motivy str. 77), kdyby pojišťovatel, jenž se sám opomenul řídití dosavadním postupem po dlouhá léta zachovávaným uplatňoval smluvní následky prodlení v placení. Právě proto stanoví § 24 uvedeného zákona, že, dal-li pojišťovatel premii u pojistníka vybíratí alespoň ve třech po sobě jdoucích lhůtách, jest pojistník povinen opět zaslati premii jen, když to pojišťovatel písemně žádal. Byl-li však, jako v souzeném případě, třeba jen mlčky, smluven určitý způsob placení, bylo tím spíše na pojišťovateli, by se podle toho zachoval, a, opomenul-li tak učiniti, nemůže nepříznivé následky tohoto opominutí přesunovati na svého smluvníka a vytýkati mu prodlení v placení premie proto, že ji v čas její dospělosti pojišťovateli nezaslal. Nepadá na váhu, že žalovaná pojišťovna byla snad toho, ovšem mylného, mínění, že pojišťovací smlouva zatím zanikla, neboť rozhoduje, že podle smluveného způsobu placení mohl pojistník čekati, až mu žalovaná oznámí výši premie a její splatnost a zašle složenku, jak se až do té doby bez výjimky dalo, a zvláště nezáleží na tom, že až do roku 1928 byly premie týmž způso-

bem vybírány u jeho tehdejší zaměstnavatelky, při čemž se podotýká, že dlužník, jenž platí na poukaz věřitele složenkou, neposílá peníze na vlastní útraty a nebezpečí, a že již proto neplatí dluh přínosný, nýbrž odnosný, a že se má věc v tomto případě právě tak, jako by platil jinému zmocněnci věřitelovu (srov. Sb. n. s. 10517). Dovolání marně odkazuje k odstavci 4 § 9 všeob. poj. podmínek, podle něhož společnost není povinna k připomínce nebo k vybídce a kde stanoveno, že na tom nic nemění opačný skutečně zachovávaný postup (zvyk) jejích orgánů, neboť nejde o to, zda žalovaná pojišťovna byla povinna, by pojistníkovi dospělost premie připomínala a ku placení ho vybízela, nýbrž o to, že se strany shodly na určitém způsobu placení premie pojistníkem, který byl do roku 1928 také zachováván, a že to opravňovalo pojistníka k předpokladu, že se tak stane i v roce 1929.

Čís. 11012.

Podepsal-li kdo směnku, nedav jejímu majiteli nijak na jevo, že chce ručiti jen jako rukojmí, jest míti za to, že se zavázal jako přijatel a byl majitel směnky vzhledem k úmluvě s třetí osobou oprávněn, by pojal podpisatele do směnečné adresy.

(Rozh. ze dne 19. září 1931, Rv I 1150/31.)

Proti směnečnému platebnímu příkazu namítla žalovaná Helena T-ová mimo jiné neplatnost a nezávaznost svého podpisu na zažalovaných směnkách jednak proto, že směnky byly dodatečně vyplněny proti ujednání uvedením jejího jména v adrese jako dlužnice, kdežto ve skutečnosti byla jen směneční ručitelkou, jednak proto, že proti ustanovení § 62 směnečného zákona není při jejím rukojemském podpisu rukojemské doložky. **P r o c e s n í s o u d p r v é s t o l i c e**, zjistiv, že žalovaná podepsala směnku jako přijatelka (akceptantka) a že se i přijetí směnky žalovanou i vyplnění jejího jména v adrese a ostatních podstatných náležitostí směnky stalo na základě výslovného ujednání mezi žalující stranou a manželem žalované Jiřím T-em, ponechal směnečný platební příkaz v platnosti. **D ů v o d y**: Že žalovaná směnku podepsala jako přijatelka, potvrzuje nejlépe sama směnka, na níž jest podpis žalované strany bez jakéhokoliv dodatku, poukazujícího na směnečné rukojemství. Ostatně žalovaná, kdyby se byla chtěla jen směnečně zaručiti za manžela, byla by se musila podepsati vlastnoručně pod doložkou rukojemství vyjadřující, napsanou před jejím podpisem, což však neučinila. Při tom ovšem jest poukázati i k ustanovení § 63 směn. zák., podle něhož směnečný rukojmí jest zavázán stejně jako ten, za koho se zaručil. Námitka žalované strany, že směnka v době podpisu neměla podstatné náležitosti, jest bezdůvodna, ježto se vyplnění stalo na základě ujednání s Jiřím T-em. **O d v o l a c í s o u d** napadený rozsudek potvrdil. **D ů v o d y**: Směnkami, o něž jde, jest zjištěno, že žalovaná podepsala své jméno na první stránce směnek pod jménem akceptanta